

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/174/2017
Identifikačné číslo spisu:	1111231397
Dátum vydania rozhodnutia:	25.10.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1111231397.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: N., bytom L., zastúpený JUDr. Tatianou Vorobelovou, advokátkou so sídlom Bajzova 2, 040 01 Košice, proti žalovanej: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z., vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 26 C 146/2001, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 10. novembra 2015 sp. zn. 5 Co 506/2012, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 4. júla 2012 č.k. 26 C 146/2011-158 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi titulom náhrady škody sumu 2 504,55 € s ročným úrokom z omeškania vo výške 8,5 % ročne zo sumy 2 504,55 € od 15. septembra 2011 až do zaplatenia a titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 8 000,- €. Vo zvyšku súd prvej inštancie žalobu zamietol. Žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania. Súd prvej inštancie uviedol, že medzi účastníkmi nebol sporný skutkový stav veci, pokiaľ ide o priebeh vedenia trestného konania voči žalobcovi. V danom prípade však išlo o spor, či v mene Slovenskej republiky má vystupovať Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky alebo Ministerstvo spravodlivosti. Zaoberal sa tak otázkou pasívnej legitímácie žalovanej, pričom žalobca správne označil za žalovanú Slovenskú republiku, sporným bolo, ktorý orgán v mene Slovenskej republiky má v danom prípade konať. Dospel k záveru, že je namieste, aby ako orgán vystupujúci v mene Slovenskej republiky konalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Konštatoval, že vo všeobecnosti pri náhrade škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom v trestnom konaní štát zastupuje Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Uvedené však platí iba potiaľ, ak zákon č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej aj „zákon č. 514/2003 Z.z.“) neustanovuje inak (viď § 4 ods. 1 písm. a/ bod 1 zákona č. 514/2003 Z.z.). Súd prvej inštancie poukázal

na ustanovenie § 4 ods. 1 písm. b/ zákona č. 514/2003 Z.z. a to, že ak v trestnom konaní škodu spôsobil vyšetrovateľ alebo poverený orgán Policajného zboru je príslušné Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. V danej veci žalobca za nezákonné rozhodnutie (a teda rozhodnutie od ktorého si uplatňuje žalovaný nárok) označil práve rozhodnutie vyšetrovateľa z 30. júla 2007 ČVS: PZ-51/BPK-V-2007. Je teda zrejmé, že škodu žalobcovi spôsobil práve vyšetrovateľ citovaným rozhodnutím, ktoré sa neskôr (po právoplatnom oslobodení) ukázalo ako nezákonné rozhodnutie. Súd prvej inštancie konštatoval, že mal nepochybne za preukázané, že uznesenie o vznesení obvinenia z 30. júla 2007 vykazuje všetky znaky nezákonného rozhodnutia v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z. Žalobcovi bola podľa neho spôsobená škoda vo forme vynaložených nákladov na právne zastúpenie v trestnom konaní, za ktorú podľa príslušných ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z. nesie zodpovednosť žalovaná. Za skutočnú škodu sa považuje majetková ujma vyjadriteľná peniazmi, ktorá spočíva v zmenšení, v znížení či v inom znehodnotení už existujúceho majetku poškodeného. Už zo samotnej definície je zrejmé, že škodou môžu byť tiež účastníkom konania skutočne vynaložené náklady na to ktoré konanie, nakoľko nimi dochádza k zmenšeniu existujúceho majetku. Konštatoval, že ústavne konformným výkladom je namieste dospieť k výkladovému záveru, že zákon č. 514/2003 Z.z. zahŕňa nárok na úhradu nákladov konania vynaloženého na oslobodenie spod obžaloby či na zastavenie trestného stíhania.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej a žalobcu rozsudkom z 10. novembra 2015 sp. zn. 5 Co 506/2012 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa ustanovenia § 219 ods. 1 O.s.p. a žiadnemu z účastníkov náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Vzhľadom na skutočnosť, že sa v celom rozsahu stotožnil i s odôvodnením napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, obmedzil odvolací súd odôvodnenie potvrdzujúceho rozhodnutia na konštatovanie správnosti dôvodov uvedených súdom prvej inštancie v zmysle § 219 ods. 2 O.s.p.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, odôvodnené podľa § 241 ods. 2 písm. a/, b/ a c/ O.s.p. v spojení s § 237 ods. 1 písm. c/ a f/ O.s.p. Predovšetkým namietala, že oprávnenie konať vo veci za žalovanú nemalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ale Generálna prokuratúra Slovenskej republiky. Žalovaná počas celého konania namietala nedostatok procesnej spôsobilosti konať v tejto veci v mene Slovenskej republiky. Má za to, že súd v tomto prípade konal s nesprávnou organizačnou zložkou štátu, a táto vada má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Skutočnosť, že Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky prerokovalo žiadosť žalobcu o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody a nepostúpilo ju inému orgánu ešte neznamená, že si založilo svoju procesnú spôsobilosť v konaní. Žalovaná má za to, že nebola preukázaná žiadna ujma žalobcu, nedošlo k preukázaniu následkov v jeho súkromnom živote ani v jeho spoločenskom postavení. Namieta porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktorým je nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Poukazuje na absenciu jasného a zrozumiteľného odôvodnenia, ktorá vedie k neúplnosti, nepresvedčivosti a nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia. Z týchto dôvodov žiadala, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie, zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Zároveň žiadala o odklad vykonateľnosti rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie.

4. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu zdôraznil správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. Dovolanie navrhol odmietnuť ako neprípustné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ a „dovolací súd“) predovšetkým nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti (dovolaním) napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou praxou dovolacieho súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

7. Dovolanie je procesný úkon strany adresovaný súdu. Dovolateľ ním prejavuje vôľu vyvolať účinok spočívajúci v prelomení právoplatnosti napadnutého rozhodnutia a uskutočnení meritórneho dovolacieho prieskumu.

8. Dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod ani pre zastavenie konania [napríklad vzhľadom na nesplnenie osobitnej podmienky dovolacieho konania (§ 241 ods. 1 veta druhá O.s.p.)] ani pre odmietnutie dovolania [z niektorého dôvodu vyplývajúceho z ustanovenia § 243c O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. a/ až d/ O.s.p. (napríklad preto, lebo dovolanie bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému nebol tento opravný prostriedok prípustný)], vyvolali procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

9. Tie dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých bol podľa vtedy účinnej právnej úpravy daný dôvod na zastavenie dovolacieho konania alebo odmietnutie dovolania, tento procesný účinok nemali (porovnaj tiež I. ÚS 4/2011 a II. ÚS 172/03).

10. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok tých dovolaní uvedených v bode 8, ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný [viď tiež závery vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 36/1995].

11. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

12. V danom prípade je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nemá znaky tých rozsudkov uvedených v § 238 O.s.p., proti ktorým bolo dovolanie prípustné.

13. Dovolanie žalovanej by vzhľadom na vyššie uvedené vyvolalo ňou sledovaný procesný účinok iba vtedy, ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v ustanoveniach § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p.

14. Žalovaná procesné vady konania, ktoré sú uvedené v ustanovení § 237 ods. 1 písm. a/, b/, d/, e/ a g/ O.s.p., nenamietala a vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo.

15. Prípustnosť dovolania je odôvodnená § 237 ods. 1 písm. c/ O.s.p. V danom prípade mala uvedená vada spočívať v tom, že za žalovanú vo veci konal orgán, ktorý na to nebol zákonom oprávnený.

16. O vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ide vtedy, ak účastník konania a/ nemal procesnú spôsobilosť a (zároveň) b/ nebol riadne zastúpený. V praxi súdov k takejto vade dochádza vtedy, keď ten, kto nemá spôsobilosť na právne úkony (napríklad maloletý alebo osoba pozbavená tejto spôsobilosti) nie je v konaní zastúpený zákonným zástupcom.

17. Spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len

ten, komu ju zákon priznáva (§ 19 O.s.p.). Pokiaľ je účastníkom občianskoprávných vzťahov štát, je právnickou osobou (§ 21 Občianskeho zákonníka). Za štát pred súdom koná štátny orgán v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi alebo právnická osoba, ktorá je oprávnená podľa osobitného predpisu (§ 21 ods. 4 veta prvá O.s.p.).

18. Ustanovenie § 237 ods. 1 písm. c/ O.s.p. dopadá na procesné situácie zásadne odlišné v porovnaní so situáciou, na ktorú poukazuje žalovaná. V predmetnom konaní išlo o náhradu škody uplatnenú proti štátu v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. O procesnej spôsobilosti štátu nemožno mať pochybnosti (viď § 19 O.s.p. a § 21 Občianskeho zákonníka). Navyše, ak v určitom konaní v mene štátu vystupuje niektorý štátny orgán v rozsahu svojej pôsobnosti, nejde o „zastupovanie“. To znamená, že v preskúmvanej veci nešlo o prípad, v ktorom by „účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený“. Námietačka žalovanej, v zmysle ktorej došlo v konaní k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 237 ods. 1 písm. c/ O.s.p., je preto neopodstatnená.

19. V nadväznosti na vyššie uvedený dovolací dôvod žalovaná tvrdila, že jej bola odňatá možnosť konať pred súdmi v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., aj keď v dovolaní bližšie nešpecifikovala, čím konkrétne jej mala byť táto možnosť odňatá.

20. Za právneho stavu do 30. júna 2016 sa odňatím možnosti konať pred súdom rozumel procesne nesprávny postup súdu, ktorý mal za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania [v zmysle § 18 O.s.p. mali účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)]. Ustanovenie § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. teda dávalo možnosť konať pred súdom do súvislosti s faktickou činnosťou súdu a nie s jeho právnym hodnotením veci, zaujatým v napadnutom rozhodnutí (porovnaj napr. rozhodnutie najvyššieho súdu z 27. novembra 1997 sp. zn. Obdo V 56/98, publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 125/1999, rozhodnutie najvyššieho súdu z 10. októbra 2012 sp. zn. 6 Cdo 90/2012, 6 Cdo 91/2012, rozhodnutie najvyššieho súdu z 11. júla 2012 sp. zn. 5 Cdo 201/2011).

21. Orgán verejnej moci, ktorý koná za štát vo veciach náhrady škody spôsobenej v zmysle § 3 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z., sa určuje podľa kritérií obsiahnutých v ustanovení § 4 ods. 1 a 2 tohto zákona. Ak súd v konaní o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. aplikuje alebo interpretuje ustanovenie § 4 ods. 1 a 2 tohto zákona nesprávnym spôsobom, v dôsledku čoho za orgán verejnej moci, ktorý má konať v mene štátu, považuje orgán verejnej moci, ktorý by pri zákone zodpovedajúcej aplikácii alebo interpretácii uvedeného ustanovenia za taký (v mene štátu konajúci orgán) nemal byť považovaný, ide bezpochyby o nesprávnosť. Dovolací súd preto v súvislosti s posudzovaním prípustnosti dovolania skúmal, či namietaná nesprávnosť má znaky, ktoré Občiansky súdny poriadok považuje za dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. Dovolací súd vzal pri riešení tejto otázky na zreteľ, že ak sa v občianskom súdnom konaní (prípadne) nesprávnosť tejto povahy vyskytne, ide bezpochyby o nedostatok situovaný do rámca súdom uskutočnenej aplikácie alebo interpretácie právnej normy (súd napríklad nesprávne vyloží niektorú normu alebo aplikuje to ustanovenie, ktoré nemalo byť aplikované a v dôsledku toho neaplikoval ustanovenie, ktoré mal aplikovať). Takáto nesprávnosť spadá do rámca činnosti súdu, ktorá vyúsťuje do právneho posúdenia veci; v žiadnom prípade ju nemožno označiť za nesprávnosť procesnú alebo procedurálnu. Nesprávnosť určenia orgánu konajúceho v mene štátu, ktorú namieta žalovaná, nemá znaky procesnej nesprávnosti (vady) konania uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a nemožno ju, i keby k nej prípadne skutočne došlo, považovať za dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania v zmysle uvedeného ustanovenia (porovnaj napr. rozhodnutie najvyššieho súdu zo 4. februára 2014 sp. zn. 3 Cdo 398/2012).

22. Prípustnosť dovolania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. nebola spôsobilá založiť ani žalovanou namietaná nepreskúmateľnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia. Dovolací súd v súvislosti s týmto

konštatovaním poukazuje na judikát R 111/1998 a zjednocujúce stanovisko R 2/2016; odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje podrobné vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie a jeho postup bol v súlade s § 219 ods. 2 O.s.p. Dovolací súd v tomto smere poukazuje aj na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 196/2014, v ktorom sa uvádza, že „prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“.

23. Pokiaľ sa v dovolaní namieta, že konanie je postihnuté aj inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., dovolací súd uvádza, že právna úprava účinná do 30. júna 2016 považovala vadu tejto povahy za relevantný dovolací dôvod, ktorý však samotnú prípustnosť dovolania nezakladal (pozri viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134/2010, 6 Cdo 60/2012, 7 Cdo 86/2012 a 7 Cdo 36/2011).

24. Obdobne do 30. júna 2016 prípustnosť dovolania nezakladalo (a účinky umožňujúce meritórny dovolací prieskum nevyvolávalo) ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch (viď najmä judikát R 54/2012, ale aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

25. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovanej, ktoré bolo podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 procesne neprípustné, nevyvolalo v danom prípade účinok umožňujúci dovolaciemu súdu, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozsudku. Najvyšší súd preto jej dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

26. Dovolací súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.